

Raport z ewaluacji wewnętrznej przeprowadzonej w Szkole Podstawowej w Chotumiu

Problem badawczy:

***„Kształtowane są postawy i
respektowane normy społeczne”***

Wstęp

Prezentowany raport jest rezultatem ewaluacji wewnętrznej przeprowadzonej w szkole przez zespół nauczycieli do spraw ewaluacji wewnętrznej w składzie: Iwona Dawidzka – przewodnicząca zespołu,

Zgodnie z planem nadzoru pedagogicznego dyrektora Szkoły Podstawowej w Chotumiu oraz planem pracy zespołu ds. ewaluacji wewnętrznej w roku szkolnym 2019/2020 został podjęty problem dotyczący funkcjonowania uczniów w środowisku szkolnym w kontekście przestrzegania, znajomości norm społecznych oraz przebiegu procesu kształtowania postaw. Raport z ewaluacji wewnętrznej dotyczy działań szkoły w zakresie wymagania: „**Kształtowane są postawy i respektowane normy społeczne**”.

Zespół do spraw ewaluacji wewnętrznej ustalił harmonogram działań zawierający pytania kluczowe, narzędzia badawcze oraz grupy poddane badaniu.

Ewaluacja miała na celu:

1. Zbadanie, czy szkoła realizuje koncepcję pracy ukierunkowaną na kształtowanie postaw i respektowanie przez uczniów norm społecznych.
2. Sprawdzenie czy uczniowie szkoły mają stworzone warunki do tego, by kształtować prawidłowe postawy oraz czy mają warunki, w których uczeni są respektowania norm społecznych.

W efekcie ewaluacji uzyskano informacje, czy prowadzone są działania służące rozwojowi uczniów przez uczenie ich tego, jakie postawy są pożądane i społecznie akceptowalne oraz jakie normy społeczne w życiu społeczności są ważne i dlaczego.

Opis metodologii:

Badanie zostało zrealizowane od listopada do grudnia 2019 r. przez zespół do spraw ewaluacji.

W trakcie ewaluacji zbierano informacje pochodzące z wielu źródeł: od uczących w szkole nauczycieli, od uczniów, od rodziców uczniów.

Opis ewaluacji

I. Pytania kluczowe:

- ✓ W jaki sposób uczniowie i rodzice informowani są o wymaganiach dotyczących postaw i norm społecznych podejmowanych przez szkołę?
 - ✓ Czy w szkole respektowane są normy społeczne przez uczniów, nauczycieli?
 - ✓ Jaka jest znajomość postaw i norm społecznych wśród uczniów?
- ✓ W jaki sposób w szkole zadbano o stworzenie bezpiecznych i przyjaznych warunków pracy dla uczniów w czasie zajęć lekcyjnych, przerw, uroczystości i wycieczek klasowych uwzględniając ich bezpieczeństwo fizyczne i psychiczne?
- ✓ Czy szkoła posiada dokumenty regulujące sposób reagowania w sytuacjach kryzysowych, wspierające działania nauczycieli w zakresie kształtowania postaw u uczniów oraz regulujące postawy i normy społeczne?
 - ✓ Czy społeczność szkolna dba o to, by kształtować postawy i normy społeczne?
 - ✓ Czy wspólnie z rodzicami i uczniami analizuje się oddziaływania profilaktyczno- wychowawcze?

II. Analiza

W celu przeprowadzenia ewaluacji wewnętrznej w szkole zespół nauczycieli użył stosownych narzędzi, dzięki którym pozyskał informacje dotyczące omawianego zagadnienia. Wstępne założenia dotyczące ewaluacji odnośnie stosowanych narzędzi w toku pracy zostały dostosowane do potrzeb zespołu.

Narzędzia badawcze i ich analiza:

➤ Wywiad z dyrektorem szkoły

Dyrektor w wywiadzie udzielała odpowiedzi na pytania związane z rolą szkoły w kształtowaniu norm i prawidłowych postaw u uczniów. Wskazała rolę lekcji wychowawczych, zajęć przedmiotowych, uroczystości szkolnych, wycieczek, w czasie których nauczyciele ustawicznie monitorują zachowania uczniów, rozmawiają z uczniami, w sytuacjach konfliktowych, starają się pracować z całym zespołem klasowym, analizując różne sytuacje, by pokazać prawidłowe reakcje. Poza tym kształtują wśród uczniów empatię, angażując ich w działania, które niosą pomoc innym, zachęcają do pomocy koleżeńskiej.

W sytuacjach trudnych współpracują z rodzicami uczniów. Dyrektor szkoły zwróciła uwagę na współpracę nauczycieli z pedagogiem szkolnym, co jest niezbędne w prawidłowym procesie socjalizacji uczniów.

Nauczyciele dbają o poprawność języka ojczystego, nie tylko w mowie, ale również w piśmie, zwracają uwagę na błędy i pomagają je poprawić. Podczas wycieczek szkolnych uczą bezpiecznego zachowania, pokazują, jak prawidłowo funkcjonować z grupie. Zwracają uwagę na zasady grzecznego i kulturalnego zachowania się wobec siebie.

Zdaniem dyrektor szkoły uczniowie miewają trudności związane z zachowaniem, co wynika między innymi z trudnej sytuacji w domu rodzinnym dzieci. Dużą rolę odgrywa wówczas współpraca z pedagogiem szkolnym, wychowawcami, Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, policją. Pogadanki prowadzone przez funkcjonariuszy policji są wartością dodaną do codziennej pracy pedagogów.

Dyrektor szkoły oceniła, że działania nauczycieli przynoszą pozytywne efekty. Można to dostrzec podczas wycieczek klasowych, imprez oraz w czasie lekcji. Sytuacje problematyczne najczęściej pojawiają się wśród uczniów podczas przerw.

➤ **Badanie ankietowe nauczycieli**

W badaniu ankietowym wzięło udział 11 nauczycieli. Ankieta dla nich przygotowana składała się z 10 pytań zamkniętych. Wnioski z badań przedstawiają się następująco:

1. Wszyscy ankietowani nauczyciele dokonują diagnozy zachowań uczniów. Czynią to, wykorzystując najczęściej wywiad, obserwację (11 odpowiedzi) oraz ankietę (7 odpowiedzi). W diagnozowaniu zachowań uczniów pomocne są im rozmowy z rodzicami i konsultacje z pedagogiem szkolnym (takie odpowiedzi wskazali wszyscy nauczyciele). Równie cennym źródłem informacji o postawie uczniów są spotkania zespołów nauczycielskich oraz wymiana doświadczeń i wniosków z obserwacji.
2. Nauczyciele wykorzystują wyniki diagnozy zachowań uczniów do: indywidualizowania pracy, rozwiązywania konfliktowych sytuacji i eliminowania nieodpowiednich zachowań (11 odpowiedzi); w pracy indywidualnej celem ustalenia działań naprawczych oraz skierowania ucznia do PPP (10 odpowiedzi). Diagnoza zachowań uczniów służy również dobieraniu odpowiednich metod i form pracy podczas zajęć (9 odpowiedzi), wyłonieniu dzieci z grupy ryzyka celem objęcia ich działaniami profilaktycznymi, a także do wskazania mocnych i słabych stron w klasie (po 8 odpowiedzi). Celem rozpoznawania zachowań i postaw uczniów jest także ukierunkowanie planu pracy wychowawcy i ustalenie tematyki godzin

wychowawczych. Zdaniem nauczycieli diagnozowanie zachowań uczniów przyczynia się do integrowania zespołu klasowego i wdrażanie uczniów do samooceny i samokontroli.

3. Wszyscy nauczyciele wskazują konieczność promowania pozytywnych zachowań uczniów. Służą temu: pochwały ustne przed klasą i informowanie o fakcie rodziców (odpowiedziało tak 100% badanych), angażowanie uczniów do udziału w życiu klasy i szkoły, przygotowaniu przedstawień, udziału w konkursach profilaktycznych (wg 82% badanych). Wśród form promowania zachowań pożądanых ankietowani wymieniali także: pochwały na apel, wyróżnienia, nagrody, dyplomy oraz podnoszenie oceny z zachowania (73% badanych).

4. Kształtowanie postaw wynika z programu wychowawczo-profilaktycznego szkoły. Jego cele nauczyciele realizują poprzez: rozmowy wychowawcze (11 odpowiedzi), propagowanie norm społecznych, omówienie obowiązków i praw ucznia, informowanie jakie zachowania są właściwe oraz jakie są konsekwencje niewłaściwego zachowania (po 10 odpowiedzi), organizowanie wycieczek, imprez klasowych i apeli (9 odpowiedzi). Ponad połowa nauczycieli realizuje program wychowawczo-profilaktyczny wykorzystując do tego tematyczne lekcje wychowawcze, spisanie kontraktu klasowego i zorganizowanie zajęć z pedagogiem szkolnym.

5. W swojej codziennej pracy nauczyciele nieustannie podejmują działania mające na celu poprawę zachowania uczniów. Prowadzą z nimi indywidualne rozmowy na temat zachowania w szkole, współpracują z innymi nauczycielami w ramach zespołów wychowawczych, zacieśniają współpracę z rodzicami. Współpraca z rodzicami uczniów mająca na celu realizację działań wychowawczych polega na: reagowaniu na zgłaszane problemy, telefonicznej wymianie informacji oraz podczas rozmów indywidualnych, ustalaniu tematyki imprez klasowych, wyjść i wycieczek. Realizacji wspólnych celów wychowawczych szkoły i rodziców służy także organizowana przez nauczycieli pedagogizacja rodziców.

W celu poprawy zachowania uczniów nauczyciele organizują i biorą udział w akcjach i programach profilaktycznych.

6. Diagnozowanie postaw uczniów oraz działania wychowawcze przynoszą zdaniem nauczycieli pozytywne efekty. Wśród najczęściej wymienianych są: eliminowanie złych zachowań, lepsza współpraca z rodzicami, eliminowanie konfliktów oraz zwiększenie poczucia bezpieczeństwa na terenie szkoły (co jest odczuwalne przez uczniów i ich rodziców). Profilaktyka i promocja pozytywnych i społecznie pożądanых postaw przekłada się na: integrację zespołu klasowego, zwiększenie świadomości uczniów w zakresie potrzeby

respektowania norm społecznych, zwiększenie poczucia akceptacji i tolerancji wśród uczniów oraz zaufania uczniów do siebie i do nauczycieli. Działania szkoły w tym zakresie są dostrzegane przez uczniów i ich rodziców, podnoszą poczucie bezpieczeństwa i budują społeczność szkoły opartą o system uniwersalnych wartości.

7. Zdaniem wszystkich ankietowanych nauczycieli o skuteczności działań wychowawczych szkoły świadczy przede wszystkim poprawne rozpoznawanie problemów uczniów, właściwe i adekwatne sposoby udzielania im pomocy oraz rosnące zaangażowanie uczniów w sprawy społeczne. Sukcesem szkoły w tym zakresie jest także bardzo wysoki poziom bezpieczeństwa wśród uczniów, mała liczba konfliktów, rosnąca świadomość uczniów co do konieczności respektowania norm społecznych, pozytywne nastawienie rówieśników do siebie i wzrastająca akceptacja.

➤ **Badanie ankietowe rodziców**

W badaniu ankietowym wzięli udział rodzice uczniów wszystkich klas, zwrócono 19 wypełnionych ankiet. W ankiecie były pytania zamknięte. Wnioski z badań przedstawiają się następująco:

1. Rodzice są świadomi tego, jakich zachowań szkoła oczekuje od uczniów, w tym celu byli zapoznani z odpowiednią dokumentacją szkolną. Mają poczucie, że z obowiązującymi normami społecznymi oraz postawami społecznie akceptowanymi uczniowie są zapoznawani w szkole podczas: pogadanek, zajęć lekcyjnych, indywidualnych rozmów z pedagogiem, zajęć z wychowawcą. Uczniowie są edukowani w tym kierunku różnymi kanałami. Rodzice wiedzą, że w czasie zajęć szkolnych realizowany jest program wychowawczo-profilaktyczny, nad kształtem którego mogą pracować wspólnie z nauczycielami zgłaszając swoje propozycje. Ponadto znają rolę lekcji wychowawczych oraz uroczystości i imprez w kształtowaniu prawidłowych zachowań u uczniów. 96% badanych uznało, że działania podejmowane przez szkołę w celu kształtowania postaw i norm społecznych uczniów są skuteczne.
2. Wszyscy ankietowani rodzice uważają, że uczniowie znają zasady właściwego zachowania się w szkole, a więc są świadomi norm społecznych promowanych przez szkołę: dbanie o wspólne dobro, kształtowanie tolerancji i szacunku do innych, troskę o kulturę osobistą ucznia oraz piękno języka polskiego, pomoc słabszym, wspieranie młodszych kolegów.
3. Ankietowani rodzice uważają, że ich dzieci czują się w szkole bezpiecznie (TAK – 89,5% badanych, TRUDNO POWIEDZIEĆ – 10,5% badanych). Jeśli określali poziom bezpieczeństwa uczniów na skali od 1 do 5, to najczęściej wybierali poziom bezpieczeństwa

5, który wskazało 57,9% ankietowanych. Poziom bezpieczeństwa 4 wybrało 31,6% rodziców. Jeden rodzic uznał, że jego dziecko nie czuje się w szkole bezpiecznie.

Ankietowani zauważyli, że w szkole analizuje się zachowania uczniów, a nauczyciele podejmują działania mające na celu wyeliminowanie zagrożeń. 95% badany uważa, że nauczyciele i pracownicy szkoły prawidłowo reagują na niewłaściwe zachowania uczniów.

4. Rodzice wskazali działania, które mają miejsce w szkole a sprzyjają przestrzeganiu norm społecznych. Wśród tych działań większość rodziców wskazała: pogadanki z uczniami, tematyczne zajęcia lekcyjne w tym tematyka godzin wychowawczych, rozmowy indywidualne wychowawcą, pedagogiem, dyrektorem, systematyczne kontakty z rodzicami, dyżury nauczycieli na przerwach, lekcje wychowawcze. Rodzice są świadomi metod stosowanych przez nauczycieli w celu reagowania na niewłaściwe zachowania uczniów. Wymieniają: rozmowy z rodzicami, rozmowy dyscyplinujące z wychowawcą, pedagogiem, dyrektorem, upomnienie ustne, ocenianie zachowania, uwagi ustne i pisemne, wyznaczanie kar i nagród. Znakomita większość (95% badanych) uważa, że działania nauczycieli są skuteczne, odmiennego zdania jest 5% rodziców.

➤ **Badanie ankietowe uczniów**

W badaniu ankietowym uczniów udział wzięło 31 uczniów, z klas II-VIII. Ankieta miała charakter anonimowy. Zawierała pytania zamknięte. Wnioski z ankiety przedstawiają się następująco:

1. Wszyscy ankietowani uczniowie wiedzą, jakie zachowania są od nich oczekiwane w szkole, znają swoje prawa i obowiązki jako ucznia Szkoły Podstawowej w Chotumiu. 48,4 % badanych uczniów przyznało, że zawsze przestrzega tych zasad, z kolei 51,6%, że robi to tylko czasami. Uczniowie przyznali, że zdarzyło im się używać na terenie szkoły przemocy fizycznej (bicie, kopanie, popychanie) i obrażać innych – takich odpowiedzi udzieliło 9 osób.
2. Uczniowie wskazali, w jaki sposób są zapoznawani z normami społecznymi i postawami, które obowiązują w szkole. Jako źródło wiedzy wymienili: rozmowy z wychowawcą – 26 osób, spotkania i pogadanki z policjantem – 17 osób, rozmowy z pedagogiem oraz zapoznanie z dokumentacją szkolną – po 12 odpowiedzi, akcje profilaktyczne – 10 osób.
3. Uczniowie wskazywali, jakich zachowań oczekuje się od nich w szkole. Wśród najważniejszych uznali pracowitość, tolerancję i koleżeńskość. Na dalszych miejscach uplasowała się kultura osobista, dbałość o porządek w szkole oraz punktualność.
4. Uczniowie spośród podanych propozycji wybierali te normy społeczne, których w szkole przestrzegają. Najwięcej ankietowanych uczniów wskazało w odpowiedziach postawę, która

polega na szacunku dla innych i tolerancji - tę odpowiedź wybrało 74% uczniów. 19 % badanych uznało, że w szkole dominuje postawa obojętna, a 3% że agresywna.

5. Wszyscy ankietowani uczniowie czują się w szkole bezpiecznie, choć zauważają sytuacje, w których ich poczucie bezpieczeństwa spada. Na skali poczucia bezpieczeństwa wysoki poziom poczucia bezpieczeństwa wskazało w sumie 77% ankietowanych (poziom 4 i 5), poczucie bezpieczeństwa na poziomie 3 i 2 wskazało 19% uczniów. Jeden uczeń wskazał poczucie poziomu bezpieczeństwa na poziomie najniższym. W kolejnym pytaniu uczniowie wskazali zachowania, które zaburzają ich poziom poczucia bezpieczeństwa w szkole. Do zachowań wybranych przez większość uczniów należą: obrażanie (20 osób), przemoc fizyczna i rozpowszechnianie plotek (po 14 osób), szantażowanie i kradzież (po 4 odpowiedzi). 11 uczniów uznało, że nigdy nie było świadkiem takich zdarzeń w szkole. Symptomy te wymagają ciągłej pracy wychowawczej z uczniami.

6. Według uczniów nauczyciele analizują zachowania uczniów, a o przypadkach nieprzestrzegania norm społecznych pozyskują wiedzę głównie z rozmów z uczniami. 48,4% uczniów stwierdziło, że nauczyciele podejmują działania, które zmierzają do wyeliminowania zagrożeń. Według 58% uczniów działania te przynoszą efekt. Do działań podejmowanych przez nauczycieli należą: dyżury nauczycielskie podczas przerw, rozmowy indywidualne z wychowawcą, lekcje wychowawcze. Nauczyciele reagują na niewłaściwe zachowanie używając następujących metod: upomnienia ustne - 26 odpowiedzi, upomnienia pisemne - 25 odpowiedzi, rozmowy z rodzicami – 18 odpowiedzi, rozmowy z wychowawcą, pedagogiem, dyrektorem – 17 odpowiedzi, pisemna ocena z zachowani i kara – po 13 odpowiedzi.

➤ **Analiza dokumentacji szkolnej**

Zespół do spraw ewaluacji wewnętrznej w trakcie prowadzenia badania poziomu spełniania przez szkołę wymagania „Kształtowane są postawy i respektowane normy społeczne” dokonał analizy dokumentacji szkolnej. Analizie zostały poddane następujące dokumenty szkolne:

- dzienniki lekcyjne
- statut szkoły
- program wychowawczo-profilaktyczny

Wymieniona dokumentacja zawiera informacje o działaniach podejmowanych przez szkołę by rozwijać wśród uczniów oczekiwane, pozytywne postawy oraz by uczniowie znali normy obowiązujące w społeczeństwie i przestrzegali ich. W dziennikach lekcyjnych

dokumentowane są tematy lekcji wychowawczych. Poza tym znajdują się w nich informacje o zachowaniu uczniów, nie tylko negatywnym ale również pozytywnym - wpisy w formie pochwał. Lekcje wychowawcze prowadzone są według planu skorelowanego z programem wychowawczo-profilaktycznym i ich celem jest rozwijanie cech i zachowań, które są niezbędne w życiu społecznym, np. tolerancja, poszanowanie drugiego człowieka, szacunek, troska o dobro wspólne, umiejętność kulturalnego porozumiewania się, omawiane są zagrożenia i korzyści, których dostarcza Internet. Statut szkoły określa model absolwenta, do którego w procesie edukacyjnym dążą nauczyciele.

III. Wnioski

Na podstawie analizy narzędzi użytych w ewaluacji wewnętrznej: ankiet, wywiadów, analizy dokumentacji szkolnej zespół ewaluacyjny stwierdza:

1. Uczniowie i rodzice są informowani o wymaganiach związanych z respektowaniem norm i kształtowaniem postaw przez udostępnianie zagadnień w formie planów lekcji wychowawczych, poza tym rodzice biorą udział w tworzeniu planu wychowawczo-profilaktycznego szkoły, nauczyciele przedstawiają również wymagania odnośnie ocen zachowania. Dokumentacja udostępniona jest na szkolnej stronie internetowej oraz w sekretariacie szkoły.
2. W szkole respektowane są normy społeczne zarówno przez uczniów, jak i nauczycieli oraz pracowników obsługi.
3. Znajomość postaw i norm społecznych wśród uczniów jest powszechna. Nauczyciele kształtują postawy prospołeczne.
4. W szkole zadbano o stworzenie bezpiecznych warunków pracy dla uczniów podczas zajęć lekcyjnych, przerw i uroczystości przez właściwą opiekę nauczycielską, dyżury w czasie przerw, warunki pracy w klasach spełniają wymagania BHP.
5. W szkole znajdują się dokumenty regulujące sposoby reagowania w sytuacjach kryzysowych oraz wspierające działania nauczycieli w zakresie kształtowania postaw u uczniów oraz regulujące postawy i normy społeczne. Dokumentacja w tym zakresie to: program wychowawczo-profilaktyczny, plan pracy szkoły, protokoły rad pedagogicznych, procedury postępowania w sytuacjach kryzysowych.
6. Społeczność szkolna dba o przestrzeganie norm społecznych i kształtowanie postaw. Działania prowadzone w tym kierunku: a) tworzenie sytuacji, w których uczniowie mogą wykazać się zachowaniami godnymi wobec innych, b) akcje, które promują empatię

i poszanowanie drugiego człowieka, c) rozwijanie samodzielności i odpowiedzialności podczas wycieczek, d) kultywowanie tradycji, e) organizowanie uroczystości i imprez szkolnych, f) spotkania z ciekawymi osobami.

7. Oddziaływania profilaktyczno-wychowawcze analizowane są wspólnie z rodzicami i uczniami. Na bieżąco podczas zajęć organizowanych w szkole uczniowie otrzymują informację zwrotną dotyczącą przestrzegania zasad i norm społecznych oraz postaw, biorą udział w ustalaniu oceny zachowania. Rodzice podczas zebrań klasowych i wywiadówek ogólnoszkolnych zapoznawani są ze skutkami oddziaływań wychowawczych i profilaktycznych, mają wpływ na tworzenie programu wychowawczo-profilaktycznego szkoły.

8. Nauczyciele i rodzice uczestniczą w kształtowaniu pożądanych postaw dzieci celem wzmocnienia właściwych zachowań i usuwania zagrożeń.

IV. Rekomendacje

Podsumowując ewaluację wewnętrzną zespół ewaluacyjny proponuje następujące działania do wdrożenia od drugiego półrocza roku szkolnego 2019/2020. Celem tych działań będzie poprawa i usprawnienie pracy szkoły związanej z kształtowaniem norm i postaw społecznych.

1. Zachęcanie rodziców do korzystania z pomocy nauczycieli.
2. Promowanie na szkolnej stronie internetowej/profilu społecznościowym działań uczniowskich, motywowanie ich tym do jeszcze lepszej pracy.
3. Kontynuowanie rozwijania kompetencji wychowawczych rodziców uczniów i radzenia sobie z trudnymi przypadkami podczas wywiadówek klasowych.
4. Zwiększone monitorowanie bezpieczeństwa uczniów podczas przerw.
5. Edukowanie uczniów na temat bezpieczeństwa w Internecie oraz kultury w sieci.

Zespół do spraw ewaluacji wewnętrznej: